

MINISTER
RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
Marlena Maląg

DPP-III.070.17.2022.JFa

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Dotyczy: odpowiedzi na wystąpienie RPO z dnia 11 maja 2022 r., znak: III.7040.52.2022.KP, w sprawie sytuacji osób zatrudnianych przez podmioty wpisane na prowadzoną przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji listę osób i podmiotów, wobec których stosowane są środki/sankcje w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego.

Szanowny Panie Ministrze,

uprzejmie informuję, że przyjęte w prawodawstwie polskim rozwiązania z zakresu ochrony roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy reguluje ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. z 2020 r. poz. 7), tworząca instytucję gwarancyjną w postaci Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, z którego dokonywane są wypłaty świadczeń pracowniczych niezaspokojonych przez pracodawcę w razie jego niewypłacalności.

Wskazana powyżej ustawa pozwala na zaspokojenie roszczeń pracowniczych z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, zwanego dalej „Funduszem”, wyłącznie w przypadku niewypłacalności pracodawcy. Przy czym, należy wskazać, że wypłata świadczeń lub zaliczek z Funduszu nie jest możliwa, jeżeli nie zostaną spełnione przesłanki określone w przepisach wskazanej wyżej ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy. Ponadto, zgodnie z art. 12a ww. ustawy marszałek województwa wypłaca, na wniosek pracownika, zaliczkę na poczet

niezaspokojonych przez pracodawcę roszczeń z powodu braku środków finansowych w związku z faktycznym zaprzestaniem działalności przez pracodawcę.

Faktyczne zaprzestanie działalności przez pracodawcę zachodzi, jeżeli w okresie trwającym dłużej niż 2 miesiące spełnione zostały łącznie następujące warunki:

- a) pracodawca nie prowadził działalności gospodarczej i nie uzyskiwał z tego tytułu przychodów, z wyłączeniem zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej ujawnionej we właściwych rejestrach albo Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;
- b) pracodawca nie przebywał w siedzibie albo w miejscach wykonywania działalności pomimo wpisu we właściwych rejestrach albo Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub siedziba pracodawcy została z urzędu wykreślona z właściwych rejestrów;
- c) pracodawca nie realizował wobec pracowników, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, organów podatkowych i rejestrowych obowiązków związanych z uprawnieniami pracowniczymi wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów.

Ponadto, na podstawie art. 15a ww. ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy w okresie od dnia złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości pracodawcy spełniającego wymogi określone w art. 22–25 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1228, z późn. zm.) do dnia wydania przez sąd postanowienia w sprawie ogłoszenia upadłości pracodawca może złożyć do właściwego miejscowo marszałka województwa wnioski o wypłatę zaliczek na poczet niezaspokojonych przez pracodawcę roszczeń.

Wyłączna właściwość w sprawach postępowań o wypłatę świadczeń pracowniczych w przypadku niewypłacalności pracodawcy należy do marszałków województw właściwych ze względu na siedzibę pracodawcy, przy czym zadania te realizują na podstawie stosownych pełnomocnictw dyrektorzy wojewódzkich urzędów pracy. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, w następstwie odmowy wypłaty świadczeń z Funduszu, wnioskodawca ma uprawnienie do wniesienia odwołania od kwestionowanego rozstrzygnięcia do sądu właściwego w sprawach z zakresu prawa pracy.

Przy czym, jak podkreślił Minister Sprawiedliwości (właściwy w kwestii stosowania przepisów prawa upadłościowego), ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego (Dz.U. z 2022 r. poz. 835)

nie wyłączyła stosowania przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe w stosunku do podmiotów wobec których stosowane są środki ograniczające działalność.

W związku z powyższym, przepisy dotyczące zaspokojenia roszczeń pracowniczych z Funduszu mogłyby mieć zastosowanie po spełnieniu przesłanek określonych w stosownej ustawie.

Należy bowiem zauważyć, że przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe stosuje się do przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740, z późn. zm.), jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, a także do:

- 1) spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, prostych spółek akcyjnych i spółek akcyjnych nieprowadzących działalności gospodarczej;
- 2) wspólników osobowych spółek handlowych, ponoszących odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem;
- 3) wspólników spółki partnerskiej.

Warunkiem ogłoszenia upadłości, zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe jest jednak to, aby dłużnik stał się niewypłacalny (tj. utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych). Dłużnik będący osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, jest niewypłacalny także wtedy, gdy jego zobowiązania pieniężne przekraczają wartość jego majątku, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający dwadzieścia cztery miesiące.

W odniesieniu do pracowników osób i podmiotów, wobec których stosowane są środki/sankcje w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, w przypadku gdy spełniają oni ww. kryteria, tj. są dłużnikami niewypłacalnymi, do których stosuje się przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe, zastosowanie będą miały odpowiednie przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe dotyczące pracowników upadłego (por. art. 177 - ochrona roszczeń pracowniczych, art. 64 - środki na pomoc socjalną, art. 110a - odstąpienie od umowy o zakazie konkurencji, art. 129 - bezskuteczność wynagrodzenia umownego, art. 157a - przeszkody w sprawowaniu funkcji syndyka, art. 230 - zobowiązania masy upadłości, art. 237-238 - należności ze stosunku pracy umieszczane z urzędu, roszczenia FGŚP, art. 342 ust. 3 - kategoria należności ze stosunku pracy, art. 346 - pierwszeństwo wierzytelności alimentacyjnych i pracowniczych,

art. 440 ust. 6 - zaspokojenie wierzytelności i należności przypadających od upadłego banku).

W innym przypadku, ww. pracownicy nie będą mogli skorzystać z ochrony przewidzianej w przepisach ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe.

Należy również wskazać, że w sytuacji utraty pracy przez osoby zatrudnione w firmach, wobec których stosowane są środki/sankcje w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, będą one mogły zarejestrować się w powiatowym urzędzie pracy i uzyskać zasiłek dla bezrobotnych oraz skorzystać z usług i instrumentów rynku pracy, o ile spełniają warunki określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2022 r. poz. 690, z późn. zm.).

Jednocześnie uprzejmie informuję, że jak wskazali: Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Minister Finansów, z którymi również przeprowadzono konsultacje w podniesionej w wystąpieniu sprawie - ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, która weszła w życie 16 kwietnia 2022 r., w oparciu o wybrane instrumenty prawne zawarte w rozporządzeniu Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczącym środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy (Dz. Urz. UE L 134 z 20.05.2006, str. 1, z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz. Urz. UE L 78 z 17.03.2014, str. 6, z późn. zm.), pozwoliła na tworzenie na gruncie prawa krajowego odrębnej od wykazów zawartych w tych rozporządzeniach listy osób i podmiotów, wobec których stosuje się wybrane środki określone w tych rozporządzeniach. Zgodnie z uzasadnieniem ww. ustawy, szereg daleko idących zmian w przepisach wprowadzających sankcje, w istotny sposób wpłynęło na zakres obowiązujących zakazów oraz obowiązków w zakresie zamrażania środków finansowych oraz zasobów gospodarczych.

Przy czym art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, wskazuje kompetencje Szefa Krajowej Administracji Skarbowej do wyrażania zgody na zwolnienie bądź udostępnienie

określonych zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych wobec osób i podmiotów wpisanych na listę sankcyjną.

Powyższe wynika z art. 4 ust. 1 rozporządzenia Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających, zwanego dalej „rozporządzeniem”, który przyznaje właściwym organom państw członkowskich UE uprawnienie do wyrażania zgody na zwolnienie bądź udostępnienie określonych zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych, w odniesieniu do osób i podmiotów objętych sankcjami, na warunkach, jakie uznają za stosowne, po ustaleniu, że środki finansowe i zasoby gospodarcze, o których mowa, są m.in.:

- niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów objętych sankcjami oraz członków rodzin pozostających na utrzymaniu takich osób fizycznych, w tym opłat za żywność, z tytułu najmu lub kredytu hipotecznego, za leki i leczenie, podatków, składek ubezpieczeniowych oraz opłat za usługi użyteczności publicznej;
- lub przeznaczone wyłącznie na pokrycie uzasadnionych honorariów lub zwrot wydatków związanych ze świadczeniem usług prawnych;
- lub przeznaczone wyłącznie na pokrycie opłat i należności za usługi polegające na zwykłym przechowywaniu lub utrzymywaniu zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych.

Dodatkowo przepis art. 6 ust. 1 rozporządzenia, także wskazany w art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, stanowi podstawę prawną do wyrażenia zgody przez właściwe organy państw członkowskich na zwolnienie niektórych zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych, pod warunkiem, że płatność dokonywana przez osobę fizyczną lub prawną, podmiot lub organ objęty sankcjami, jest należna na mocy umowy lub porozumienia zawartego przez daną osobę fizyczną lub prawną, podmiot lub organ lub na mocy zobowiązania je obciążającego, zanim ta osoba fizyczna lub prawną, ten podmiot lub organ zostały objęte sankcjami. Wymogiem jest ustalenie czy są spełnione łącznie następujące warunki:

- środki finansowe lub zasoby gospodarcze zostaną wykorzystane do dokonania płatności przez osobę fizyczną lub prawną, podmiot lub organ objęte sankcjami;
- dokonanie płatności nie narusza przepisu art. 2 ust. 2 rozporządzenia.

Pełen katalog uprawnień Szefa Krajowej Administracji Skarbowej w zakresie wyrażania zgody na odstępstwa zawierają przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego.

Mając na względzie powyższe regulacje prawne, Szef Krajowej Administracji Skarbowej, na wniosek pracodawców - podmiotów objętych sankcjami, wyraża zgodę na wypłatę wynagrodzeń pracownikom podmiotu. Podkreślenia wymaga też to, że tego typu wnioski traktowane są priorytetowo, i że w dotychczas rozpatrzonych przypadkach (zakończonych wydaniem decyzji Szefa KAS), w których wnioskowano o odmrożenie środków finansowych na wypłatę pensji dla pracowników, w każdym przypadku wydawana była decyzja odmrażająca środki.

Nadmieniam również, że na podstawie art. 80 zd. 1 Kodeksu pracy, za wykonaną pracę pracownikowi przysługuje wynagrodzenie. Przy czym, w myśl art. 291 § 1 Kodeksu pracy roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym dane roszczenie stało się wymagalne.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w dniu 5 lipca br. do Sejmu wpłynął rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej (druk nr 2417), który wprowadza nowy instrument dający możliwość wystąpienia przez podmiot objęty sankcjami na podstawie przepisów ustawy sankcyjnej jak również rozporządzenia 765/2006 lub rozporządzenia 269/2014 z wnioskiem o przyznanie świadczeń z FGŚP na zaspokojenie należności pracowniczych, o których mowa w art. 12 ust. 2 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, w razie ich niezaspokojenia przez pracodawcę z powodu braku środków finansowych. W przypadku niewystąpienia przez pracodawcę z powyższym wnioskiem wypłata świadczeń może nastąpić również na podstawie indywidualnego wniosku pracownika.

Projektowane wsparcie zostało przewidziane jako wsparcie jednorazowe, tj. świadczenia z tytułu niewypłaconych wynagrodzeń nie będą wypłacane ponownie za ten sam okres dla tych samych pracowników w przypadku ewentualnych następnych postępowań (restrukturyzacji czy upadłości). Świadczenie z tytułu niewypłaconych wynagrodzeń będzie wypłacane maksymalnie za okres 3 miesięcy, przy czym maksymalna wysokość świadczenia za jeden miesiąc ograniczona jest do wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału.

Rozwiązanie to przewiduje realizację wniosków o wypłatę świadczeń przez marszałków województw przy pomocy wojewódzkich urzędów pracy. Równocześnie dla usprawnienia wypłaty świadczeń wprowadza się przepis umożliwiający wymianę informacji pomiędzy marszałkami województwa a Szefem Krajowej Administracji Skarbowej w zakresie niezbędnym do rozpatrzenia wniosku.

Projektowane przepisy przewidują również, że w przypadku wypłaty świadczeń ze środków FGŚP roszczenia wobec pracodawcy albo innej osoby zarządzającej majątkiem pracodawcy albo roszczenia do masy upadłości o zwrot wypłaconych świadczeń przechodzą z mocy prawa na marszałka województwa (działającego w imieniu dysponenta FGŚP).

W przepisie przejściowym przewidziano, że projektowane przepisy dotyczące możliwości ustanowienia zarządu oraz przyznanie świadczeń z FGŚP będą miały zastosowanie również w przypadku gdy środek, o którym mowa w art. 1 pkt 1 albo 2 ustawy sankcyjnej, został zastosowany przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Aktualnie przedmiotowy rządowy projekt został przekazany do Senatu RP (druk nr 766).

Z wyrazami szacunku

Minister Rodziny i Polityki Społecznej
Marlena Maląg

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/